

HEKİMLER, TTB VE SENDİKALAŞMA

Dr. Ertuğrul Lütfü Erdem*

GİRİŞ :

Son on yıldır dünyada çok önemli değişimler yaşanıyor. SSCB ve sosyalist bloktaki kriz serbest piyasa ekonomisine doğru tırmandırılırken, bir yandan ABD'nin dünyada tek süper güç olarak algılanmasına, diğer yandan birçok bölgede milliyetçiliğin yeniden diriltilerek savaşlara yol açmasına neden oluyor.

"Dışa açılma, "globelleşme", "küreselleşme,, adı altında çokuluslu sermayenin "uluslarüstüleşerek" birleşmesi hızlandırılıyor.

Sanayi devriminin aşılp bilgi çağına geçilmesini sağlayan bilimsel teknolojik devrim emeğin sömürülmesi yöntem ve boyutlarını çığ gibi büyütüyor ve sömürünün ulusal sınırlarını ortadan kaldırıyor.

Bütün bunlar ülkemize de yansımakta. Bilimsel teknolojik devrimin etkileri ülkemizde de emekçi sınıfının sınırlarını belirsizleştirirken aynı zamanda genişletiyor. Teknolojinin üretim/emek ilişkisini değiştirmesi işsizliğin hızla artmasına neden oluyor ve sermayenin manevra alanını daha da genişletiyor. İleri teknoloji ürünü medya insanların beyinlerini yıkayarak "eleştirel insan aklı"nı yok etmekte tek tip, düşünmeyen, tüm değerleri altüst olmuş ya da yükselen değerler adına iş bitirici, köşe dönücü insanı yaratmakta şimdiden epeyce yol almış bulunuyor.

1980'li yılların başında gelişmiş ülkelerde estirmeye çalışılan "özelleştirme" yelleri günümüzde kasırga biçiminde ülkemize ulaşmış durumda. Sağlık ve eğitim de özelleştirilerek "sosyal devlet" büsbütün yok edilmeye çalışılıyor.

Bütün bunların önündeki tek engel ÖRGÜTLÜ TOPLUM dur. 24 Ocak kararlarının uygulanabilmesi için nasıl 12 Eylül'e gerek vardı ise bu günlerde "yeni sağ" adı altında toplumumuza dayatılan vahşi kapitalizmin gerçekleştirilmesi için bireylerin yalıtılması, yalnızlaştırılması; kendine, işine, sınıfına yabancılaştırılması yani ÖRGÜTSÜZLEŞTİRİLMESİ gerekiyor. "Demokratikleşme" gibi çekici bir isim-

le getirilen paketten İller İdaresi Yasası'nın totaliter değişikliklerinin ve terörle mücadele yasasının daha da ağırlaştırılarak çıkacak olması boşuna değildir. Gerekçeleri ne olursa olsun, bu yasaların asıl işlevi yeni ekonomik politikaların emekçiler başta olmak üzere halkımıza dayatılmasını sağlamak olacaktır.

HEKİMLER :

Bu süreçte ülkemizde hekimlerin konumları nedir?

1 — Hekimlerin daha heterojen bir yapıya dönüşümleri hız kazanıyor. Günümüzde hekimlere ilişkin, pratisyenler, asistanlar, uzmanlar, yöneticiler, klinik yöneticisi ve öğretim üyeleri, özel ve resmi çalışanlar, hastane ve özel klinik sahipleri, işyeri hekimleri vb. geniş bir yelpaze oluşmuş durumda.

2 — Hekimlerin ücret ve kazançları çeşitli nedenlere bağlı olarak hızla azalıyor. Gene de gerek toplum içinde gerek sağlık çalışanları arasında nispeten ayrıcalıklı konumları ortadan kalkmış değil. Bu arada giderek çoğalan ve uzmanlık umutları iyice kırılmakta olan pratisyenlerin "emekçileşme"lerinden bahsetmek giderek olağanlaşıyor. Yeni uzmanların da giderek ücretli çalışanlar haline geldikleri söylenebilir.

3 — Serbest piyasa ekonomisinin sağlık alanına yansımaları hekimleri etik açısından zorluyor. Sağlık sistemindeki olumsuzluklara tepkiyle birlikte bu olumsuz koşullardan yararlanma eğilimi oldukça yaygın. Kısacası günümüzün yükselen değerlerinden hekimler de ister istemez nasiplerini alıyorlar.

4 — Hekimlerin kendilerine biçtikleri mesleki statüyü koruma anlayış ve eğilimleri giderek azalıyor olmakla birlikte hâlâ geçerli. Yönetimlerin, sağlık hizmetlerini hekimle özdeşleştirme ve sağlık alanındaki sorunlarda halkın karşısına sadece hekim çıkarma anlayışı hekimlerin bu eğilimlerinden vazgeçememelerinin önemli bir etkeni.

5 — Diğer bütün nedenlerin yanı sıra tıp fakültelerine gereğinden çok fazla öğrenci alınması ve kurumların yetersizlikleri sonucu tıp eğitimi düzeyin-

* TTB İzmir Tabip Odası Üyesi,
Genel Sağlık-İş İzmir Şubesi Y.K. Başkanı.

deki düşme, mezuniyet sonrası ve mesleki eğitimin hemen hemen hiç olmayışı hekimlerin işlerine ve kendilerine yabancılaşmalarına yol açıyor.

HEKİMLER VE ÖRGÜTLENME

TTB özel yasayla kurulmuş, kamu kuruluşu niteliğinde lonca tipi bir yapılanmayla hekim-hekim, hekim-hasta, hekim-devlet arasındaki etik, ticari, bürokratik ilişkileri düzenlemesi amaçlanmış olan bir meslek örgütü. 1970 li yılların ortalarından itibaren TTB bu lonca tipi yapısını kırmaya başlamış, ancak gerek bu nedenle gerekse hekimlerin toplumsal statülerindeki ayrıcalıkların yok edilmesi amacıyla 12 Eylül sonrası iyice güçsüzleştirilmiştir. TTB'nin 1987 den sonra tekrar toparlandığı ve bazı aktivist üyelerinin örgüt çalışmalarına sürekli katılımıyla özellikle işçi hareketinin yükseldiği periyotlarda kitle eylemleri boyutunu yakaladığı söylenebilir. 1990'dan bu yana TTB ve odalarının örgütsel işlev anlayışının önemli derecede geliştiği, demokratik kitle örgütü anlayışının giderek yerleştiği ve hekimlerin, hatta diğer sağlık çalışanlarının mesleki, ekonomik, demokratik kazanımları mücadelesinde etkin roller üstlendiği bir gerçek. Günümüzde TTB'nin kamu kuruluşu niteliğinin sınırlarını devlete karşı hekim haklarını koruma ve devleti artık salt işveren olarak görebilme boyutuna getirebildiğini söylemek abartı sayılmamalı.

Ancak bu boyuta ulaşabilmiş bir TTB ve odalarının çalışmalarında kitlesel ve işlevsel hekim katılımının var olduğundan söz etmek hâlâ mümkün değil.

1990'dan itibaren kurulan kamu sağlık çalışanları sendikaları önlere çıkarılan bütün engellere rağmen yasallıklarını ve meşruluklarını kabul ettirmeyi ve kamuoyuna malolmayı başardılar. Kamu çalışanları sendikaları pek çok konuda tartışılabilir, ama toplu sözleşme ve grevin sadece sözünü eden ancak bu hakları içermeyen bir yasanın dahi çıkarılmasının engellenmeye çalışıldığı şu aşamada bile kamu çalışanları sendikal hareketinin "dönüşü olmayan nokta"yı geçtiği kesin. İleride çıkabilecek ciddi handikaplara karşı davranışları ise ülkenin tüm ücretli emekçilerinin ve birleşiklerinin özellikle örgütsel tavırları için belirlenecek.

İçinde bulunduğumuz aşamada hekimlerin sendikal harekete de nicel ve nitel olarak katılımı yetersiz.

Bunun bir nedeninin TTB'nin ve bazı odalarının kuruluş aşamasındaki çalışmalara oldukça etkin biçimde katılmış olmalarına rağmen sendikalar kurulduktan ve biçimlendikten sonra üyelerini sendikal harekete yönlendirmedeki isteksizliği ve yetersizliği, "üyelerinin nabzını tutma" adına bu yaşamsal görev önemsenmeyişi artık TTB ve odalarında "günah çıkarma"ya dönüşmeden tartışılmalı, bu tartışmaların sonuçları düşünce ve eylem düzeyinde değerlendirilmeli, böyle düşünüyorum. Ayrıca mevcut sendikalarla TTB ve odaları arasında şimdiye kadar oluş-

ması gereken yeterli iş ve güç birliği de süratle gündeme getirilmeli.

Hekimlerin sendikalaşmaya bakışlarında şu açılımların öncelikli olduğu söyleniyor:

1 — Sendikal hareket yerleştiğinde TTB'nin işlevi ne olacak?

Yanıt çok açık. Kamu çalışanları sendikal hareketi çağcıl anlamda tam olarak yerleşinceye kadar TTB'nin bugünkü tüm işlevlerini - özellikle tartışma konusu meslek özlük hakları, ekonomik ve demokratik kazanım mücadelesindeki yeri olduğunda - sürdürmesi hatta yükseltmesi zorunlu. Bunu da sendikal hareketle ilkeli ve etkin bir iş ve güç birliği içinde yapmalı. Sendikal hareket tam olarak oturduğunda bile sendikal konularda TTB ve odalarına düşecek görevler olacağını yadsımak mümkün mü, bunu zaman gösterecek. Her konum ve koşulda TTB'nin özel çalışan hekimler, tıbbi etik, hasta hakları, ülkenin sağlık sorunları, meslek öncesi ve meslek içi eğitim vb. bir çok konuda daima işlevleri olacak.

2 — TTB sendikal işlevleri de üstlenerek sendika niteliği kazanmalı mı?

Hayır. Kamu kuruluşu niteliğini ne kadar aşabilirse, özel yasayla kurulmuş bir TTB için bu terim anlamda böyle; artı hekim meslek örgütü olarak işkolunu esas alan çağcıl sendikal hareketi TTB'nin üstlenip kavrayabilmesi pratikte olası değil.

3 — Hekimler meslek sendikası mı kurmalı?

Bu çok tartışıldı, belki hala tartışılıyor. Benim yanıtlım "Hayır". Nedenleri belli. Üstelik geçtiğimiz yılın sendikal pratiği örneğin diğer sağlık çalışanlarının kitlesel katıldıkları "üretimden gelen gücü kullanma" girişimlerinin hekim katılımı olmayan yerlerde başarıya ulaşamadığını açıkça gösterdi.

SONUÇ :

TTB ve kamu sağlık çalışanları sendikaları birbirlerinin alternatifi değildir. Her konum ve koşulda birbirlerinin tamamlayıcılarıdır.

Hekimlerin TTB ve sendikalara nicel ve nitel katılımının yetersizliği objektif olarak iyice araştırılıp incelenmeli, bu konuda hekimler yüzeysel biçimde ve peşin yargılarla adeta suçlanır gibi değerlendirilmemelidir. Hekimlerin örgütlenmeye bakışlarının 1980'de başlayan sürecin etkisinde olabileceği düşünülmelidir.

Hekimler TTB'nin yanısıra kamu sağlık çalışanları sendikalarına da işlevsel katılımının emek ve demokrasi mücadelesi için kaçınılmaz olduğunu mutlaka anlayacaklardır.

Süreç içinde TTB ve sendikalar olabildiğince etkin, ilkeli bir iş ve güç birliğinin tüm koşullarını yaratmalıdırlar. TTB ve odalarının böylesi bir birlikteliğe katacakları engin deneyimleri ve birikimleri vardır. Kamu sağlık çalışanları sendikal hareketi kendini geliştirdikçe geldiği her konumda TTB'nin de önünü açacaktır.